

Міністерство освіти і науки України
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи

І.В.Гуцько

28 серпня 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОНОМІКА ПРАЦІ І СОЦІАЛЬНО-ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ»

для студентів

Галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076
«Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
освітнього рівня першого (бакалаврського)

Вінниця - 2020 рік

Робоча програма навчальної дисципліни Економіка праці і соціально-трудова відносини для студентів спеціальності 07 Управління та адміністрування, 2020р., 30с.

Розробник:

Дюк А.А.. к.е.н., доцент кафедри економіки

Викладачі:

Томашук І.В. асистент кафедри економіки

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри економіки
Протокол від "25" серпня 2020 року №1

Завідувач кафедри _____ О.П. Хаєцька

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні навчально-методичної комісії факультету економіки та підприємництва

Протокол від "25" серпня 2020 року №1

Голова комісії факультету _____ О.В. Левчук

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні науково-методичної комісії університету

Протокол від "26" серпня 2020 року №1

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 2,5	<p style="text-align: center;">Галузь знань <u>07 Управління та адміністрування</u></p> <p style="text-align: center;">Спеціальності <u>072 Фінанси, банківська справа та страхування</u></p> <p style="text-align: center;"><u>076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»</u></p>	Нормативна	
Атестація – 2		Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання <u>захист рефератів</u> <small>(назва)</small>		3-й	3-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 120		5-й	5-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента - 4		Лекції	
		30 год.	6 год.
	Практичні, семінарські		
	28 год.	4 год.	
	Самостійна робота		
	46 год.	110 год.	
Індивідуальні завдання: 16 год.			
Вид контролю: іспит;			
Освітнього рівня <u>першого</u> <u>(бакалаврського)</u>			

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

- для денної форми навчання – 1/1
- для заочної форми навчання – 1/10

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: опанування студентами методів, процесів та явищ, що відбуваються на різних етапах розвитку суспільства, відбиваючи їх крізь призму людських відносин та впливу на людські ресурси – основний чинник виробництва.

Завдання: передбачає вирішення таких взаємопов'язаних питань: пізнання теоретичних основ науки “Економіка праці та соціально-трудова відносини” та набуття практичних навиків щодо розв'язання різних ситуацій, які можуть виникнути в процесі діяльності людини; оволодіння методикою та методологією дослідження соціально – економічних питань у сфері трудових відносин в суспільстві.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- розробляти системи мотивування працівників у сфері фінансової, банківської та страхової діяльності;
- здатність використовувати різноманітні методи, зокрема сучасні інформаційні технології, для ефективного спілкування на професійному та соціальному рівнях;
- здатність до самонавчання та продовження професійного розвитку.

2. Програма навчальної дисципліни

Атестація 1. Соціально_трудові відносини як система

Тема 1. Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва.

Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства.

Тема 3. Соціально_трудові відносини як система.

Тема 4. Механізм функціонування системи соціально-трудова відносин: організаційні аспекти.

Тема 5. Соціальне партнерство.

Тема 6. Ринок праці та його регулювання.

Тема 7. Соціально_трудові відносини зайнятості.

Атестація 2. Політика доходів та моніторинг соціально-трудова сфери

Тема 8. Продуктивність та ефективність праці.

Тема 9. Керування персоналом як умова удосконалення й розвитку ефективної економіки праці.

Тема 10. Політика доходів і сутність заробітної плати.

Тема 11. Форми та системи оплати праці.

Тема 12. Моніторинг соціально-трудова сфери як інструмент регулювання та удосконалення соціально-трудова відносин.

Тема 13. Вплив глобалізації на економіку праці й соціально-трудова відносини.

Тема 14. Міжнародна організація праці і її вплив на розвиток соціально-трудова відносин.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Атестація 1. Соціально трудові відносини як система												
Тема 1. Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва.	7	2	2		1	2	8					8
Тема 2. Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	9	2	2		1	4	10	2				8
Тема 3. Соціально_трудові відносини як система	11	4	2		1	4	10		2			8
Тема 4. Механізм функціонування системи соціально-трудових відносин: організаційні аспекти	9	2	2		1	4	8					8
Тема 5. Соціальне партнерство	9	2	2		1	4	8					8
Тема 6. Ринок праці та його регулювання	8	2	2		2	2	8					8
Тема 7. Соціально-трудові відносини зайнятості	8	2	2		2	2	8					8
Разом за атестацію 1	61	16	14		9	22	60	2	2			56
Атестація 2. Політика доходів та моніторинг соціально-трудової сфери												
Тема 8. Продуктивність та ефективність праці	9	2	2		1	4	8					8
Тема 9. Керування персоналом як умова удосконалення й розвитку ефективної економіки праці	9	2	2		1	4	8					8
Тема 10. Політика доходів і сутність заробітної плати	9	2	2		1	4	10	2				8
Тема 11. Форми та системи оплати праці	9	2	2		1	4	10		2			8
Тема 12. Моніторинг соціально-трудової сфери як інструмент регулювання та	8	2	2		2	2	8	2				6

удосконалення соціально-трудо­вих відносин												
Тема 13. Вплив глобалізації на економіку соціально-трудо­ві відносини	8	2	2		2	2	8					8
Тема 14. Міжнародна організація праці і її вплив на розвиток соціально-трудо­вих відносин	9	2	2		1	4	8					8
Разом за атестацію 2	59	14	14		9	22	60	2	2			54
Усього годин	120	30	28		18	44	120	6	4			110

4. Результати навчання за дисципліною

загальні компетентності:

- ЗК 1. здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.;
- ЗК 2. здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях;
- ЗК 5. навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- ЗК 6. здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
- ЗК 10. здатність діяти відповідально та свідомо;
- ЗК 11. здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

спеціальні (фахові) компетентності:

- СК 2. здатність обирати та використовувати відповідні методи, інструментарій для обґрунтування рішень щодо створення, функціонування підприємницьких, торговельних і біржових структур;
- СК 3. здатність здійснювати діяльність у взаємодії суб'єктів ринкових відносин;

програмні результати:

- РН1. використовувати базові знання з підприємництва, торгівлі і біржової діяльності й уміння критичного мислення, аналізу та синтезу в професійних цілях;
- РН 2. застосовувати набуті знання для виявлення, постановки та вирішення завдань за різних практичних ситуацій в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності;
- РН 4. використовувати сучасні комп'ютерні і телекомунікаційні технології обміну та розповсюдження професійно спрямованої інформації у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;
- РН 5. організувати пошук, самостійний відбір, якісну обробку інформації з різних джерел для формування банків даних у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності;
- РН 7. демонструвати підприємливість в різних напрямках професійної діяльності та брати відповідальність за результати;
- РН 8. застосовувати одержані знання й уміння для ініціювання та реалізації заходів у сфері збереження навколишнього природного середовища і здійснення безпечної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур;
- РН 9. знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави;
- РН 11. демонструвати базові й структуровані знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності для подальшого використання на практиці;
- РН 13. використовувати знання форм взаємодії суб'єктів ринкових відносин для забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур;

- PH 14. вміти застосовувати інноваційні підходи в підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності;
- PH 15. оцінювати характеристики товарів і послуг у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності за допомогою сучасних методів;
- PH 16. знати нормативно-правове забезпечення діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур і застосовувати його на практиці;
- PH 19. застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких, торговельних та біржових структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм.

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д.ф.н.	з.ф.н.
1	Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва.	2	
2	Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	2	2
3	Соціально_трудові відносини як система	4	
4	Механізм функціонування системи соціально-трудоуих відносин: організаційні аспекти	2	
5	Соціальне партнерство	2	
6	Ринок праці та його регулювання	2	
7	Соціально_трудові відносини зайнятості.	2	
8	Продуктивність та ефективність праці	2	
9	Керування персоналом як умова удосконалення й розвитку ефективної економіки праці	2	
10	Політика доходів і сутність заробітної плати	2	2
11	Форми та системи оплати праці	2	
12	Моніторинг соціально-трудоуої сфери як інструмент регулювання та удосконалення соціально-трудоуих відносин	2	2
13	Вплив глобалізації на економіку праці й соціально-трудоуі відносини	2	
14	Міжнародна організація праці і її вплив на розвиток соціально-трудоуих відносин	2	

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д.ф.н.	з.ф.н.
1	Праця як сфера життєдіяльності та провідний чинник виробництва.	2	
2	Трудові ресурси і трудовий потенціал суспільства	2	
3	Соціально_трудові відносини як система	2	2
4	Механізм функціонування системи соціально-трудоуих відносин: організаційні аспекти	2	
5	Соціальне партнерство	2	
6	Ринок праці та його регулювання	2	
7	Соціально_трудові відносини зайнятості.	2	
8	Продуктивність та ефективність праці	2	
9	Керування персоналом як умова удосконалення й розвитку ефективної економіки праці	2	
10	Політика доходів і сутність заробітної плати	2	
11	Форми та системи оплати праці	2	2
12	Моніторинг соціально-трудоуої сфери як інструмент регулювання та удосконалення соціально-трудоуих відносин	2	
13	Вплив глобалізації на економіку праці й соціально-трудоуі відносини	2	

14	Міжнародна організація праці і її вплив на розвиток соціально-трудоових відносин	2	

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		д.ф.н.	з.ф.н.
1	Механізм функціонування системи соціально-трудоових відносин: організаційні аспекти	2	8
2	Соціально партнерство	4	8
3	Планування праці в аграрному секторі економіки	4	8
4	Поділ та кооперація праці	4	8
5	Організація, обслуговування та атестація робочих місць.	4	8
6	Режими праці та відпочинку	2	8
7	Умови праці та способи їх оптимізації	2	8
8	Тарифна система оплати праці та її складові	4	8
9	Організація оплати праці в рослинництві	4	8
10	Оплати праці у тваринництві	4	8
11	Аналіз, звітність і аудит у сфері праці	4	8
12	Міжнародний досвід регулювання соціально-трудоових відносин	4	6
13	Форми організації праці та класифікація	2	8
14	Організація основних трудоових процесів у рослинництві	4	8

7. Індивідуальні завдання

(індивідуальні самостійні завдання для розв'язання, реферати)

Теми презентацій:

1. Методи економічного стимулювання ефективного використання трудового потенціалу.
2. Трудові конфлікти в колективі та методи їх вирішення.
3. Попит та пропозиція на ринку праці України.
4. Ринок праці в Україні.
5. Стан ринку праці країн ЄС.
6. Проблеми зайнятості населення України .
7. Роль та значення державної служби зайнятості в подоланні безробіття.
8. Безробіття в Україні.
9. Міграція населення - причини, наслідки та методи вирішення проблем.
10. Міжнародний досвід регулювання соціально-трудова відносин.
11. Резерви підвищення показників продуктивності та ефективності праці та їх вплив на якість.
12. Досвід розвинутих країн в організації стимулювання праці.
13. Доходи населення та джерела їх формування.
14. Основні напрями моніторингу соціально-трудова сфери.
15. Проблеми формування і розвитку соціально-трудова відносин в Україні.
16. Глобалізація й сучасні моделі регулювання соціально-трудова відносин.
17. Досвід іноземних держав щодо інвестицій в трудові ресурси.
18. Система управління персоналом в сучасних підприємства(підбір, атестація, підвищення кваліфікації).
19. Модель, види та різновиди ринку праці.
20. Заробітна плата в умовах ринкової економіки.
21. Розміщення продуктивних сил та міграція як основа розподілу та перерозподілу трудових ресурсів.

22.Набір та відбір робочої сили на підприємстві. Прийом, переведення та звільнення працівників.

23. Якість трудового життя як критерій стану соціально- трудових відносин.

24. Соціальні гарантії для громадян України.

25. Міжнародна трудова міграція: види, причини та основні напрями.

26. Сутність, структура та основні риси світового ринку праці

27. Соціальне партнерство зарубіжний досвід розвитку соціально- трудових відносин.

28. Соціальне партнерство в Україні.

29. Інтеграція виробництва вітчизняних підприємств: перспективи та Проблеми.

30. Особливості аграрного ринку праці та його регулювання.

31. Організація моніторингу соціально-трудової сфери в Україні.

32. Освіта, культура, інтелектуальний потенціал як чинники людського розвитку.

33. Індекс людського розвитку регіонів України.

34. Соціально-психологічний клімат у трудових колективах.

35. Доходи та рівень життя населення.

36. Вибір професії та пошук роботи — важливі етапи соціальної реалізації людини.

37. Підготовка і представлення інформації про себе на ринку праці. Складання професійного резюме.

38. Трудова кар'єра: поняття, значення, види, планування та реалізація.

39. Трудовий контракт: переваги, структура, значення в соціально-трудовах відносинах.

40. Інвестиції в людський капітал.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для екзамену
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота														Підсумковий тест (екзамен)	Сума
Атестація 1.							Атестація 2.							30	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	30	100
3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	14	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	3,5	14		

11. Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

- Екзамен;
- Стандартизовані тести;
- Презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- Студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- Інші види індивідуальних і групових завдань.

12. Форми поточного та підсумкового контролю

Опитування

Захист тем

Тестування

Перевірка конспектів

Реферативні повідомлення

Контрольна робота

13. Методичне забезпечення дисципліни

1. Економіка праці та соціально-трудова відносина. Методичні вказівки для практичних робіт та самостійної підготовки для студентів денної та заочної форми навчання ОКР «Бакалавр», галузь знань 0305 «Економіка та підприємництво» напрям підготовки 6.030508 «Фінанси і кредит», 6.030502 «Економічна кібернетика», – Вінниця: ВНАУ, 2018. – с. 58 (код репозиторію 15109; протокол №5 від 22.01.2018).

2. Економіка праці та соціально-трудова відносина. Програма нормативної дисципліни для студентів денної та заочної форми навчання, Галузь знань 07 Управління та адміністрування спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування – Вінниця: ВНАУ, 2019. – с. 36 (код репозиторію 22947; протокол №5 від 11.12.2019).

14. Рекомендовані джерела інформації

ОСНОВНА

1. Абрамов В.М. Мотивація і стимулювання праці в умовах переходу до ринку. / В.М. Абрамов, В.М. Дацюк, А.М. Колот – Одеса: ОКФА, 1995. – 96 с.
2. Богиня Д.П. Основи економіки праці: Навчальний посібник. / Д.П. Богиня, О.А. Грішнова. – К.: Знання – Прес, 2002. – 313с.
3. Буряк П.Ю. Економіка праці й соціально-трудові відносини: Навчальний посібник. / Буряк П.Ю., Карпінський Б.А., Григор'єва М. І. – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 440с.
4. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник. / О.А. Грішнова. – К.: Знання, 2004. – 535с.
5. Грішнова О.А. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Підручник / О.А. Грішнова. –К.: «Знання». – 2011. -390 с.
6. Гродзинская И.А. Организация труда и заработной платы в странах с развитой рыночной экономикой. / И.А. Гродзинская. – К.: Знання, 1993. – 68с.
7. Дерюга А.С. Тарификация и оплата труда на сельскохозяйственных предприятиях. / А.С. Дерюга, М.И. Цыбенко. – М.: Агропромиздат, 1988. – 239с.
8. Дієсперов В.С. Економічна робота в господарстві. /В.С. Дієсперов – К.: ІАЕ УААН, 2002. – 198с.
9. Дієсперов В.С. Концептуальні засади реформи оплати праці / В.С. Дієсперов. / Нова економічна парадигма формування стратегії національної продовольчої безпеки України у XXI столітті. – К.: УАЕ УААН, 2001. – 638с.
10. Дієсперов В.С. Організація та оплата праці в сільськогосподарських підприємствах. / В.С. Дієсперов. – К.: УАЕ УААН, 1999. – 264с.
11. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навчально-методичний посібник / За редакцією Є.П. Качана. – Тернопіль: ТДЕУ, 2006. – 373с.
12. Економіка праці і соціально-трудові відносини: Навчальний посібник / [Мерзляк А.В., Михайлов Є.П., Корецький М.Х., Михайлова Г.О.]. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 240с.
13. Єсінова Н.І. Е-83 Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч.-метод. посібник / Н. І. Єсінова. – Х. : ХДУХТ, 2017. – 189 с.
14. Ляш О.І. Економіка праці та соціально-трудові відносини : Навчальний посібник. / О.І. Ляш - К. : Знання. – 2010. - 476 с.
15. Інструкція зі статистики заробітної плати Затвердженої Міністерством статистики України від 11 грудня 1995 року №323.
16. Калина А. В. К17 Економіка праці та соціально-трудові відносини : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. В. Калина. – К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2012. – 498 с. : іл. – Бібліогр. : с. 490–497.
17. Ковальов В.М. Економіка праці і соціально-трудові відносин: Навч. посібник. / В.М. Ковальов – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 256 с.
18. Кодекс законів про працю: із змінами та допов. станом на 1 лип. 2005 р. офіц. видання. – К. : Ін Юре, 2005. – 248 с.
19. Колот А.М. Соціально-трудові відносини: теорія і практика регулювання. / А.М. Колот. – К. : КНЕУ, 2004. – 230с.
20. Лукашевич В.М. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навчальний

посібник. / В.М. Лукашевич. – Львів: «Новий світ», 2004. – 248с.

21. Прусова Л.Г. Основы рыночной экономики (Производственно- практическое издание). / Л.Г. Прусова. – К.: «Полиграфкнига», 1993. – 304с.

22. Пристапчук Л.С. Довідник нормувальника в сільському господарстві / [Никифоров Г.С., Пристапчук Л.С., Лук'янчук О.Ф. та ін.]. – К.: Урожай, 1980. – 216с.

23.

24. Прасол В.М. Економіка праці та соціально-трудова відносини: Навчальний посібник. / В.М. Прасол - Харків: ХНАМГ, 2007. 264 с.

25. Рекомендації з оплати праці працівників сільськогосподарських підприємств на збиранні зернових культур врожаю 2006 року / [Вітвицький В.В., Мегельська З.М., Павлюк Н.А. та ін.] – К.: НДУ «Украгропромпродуктивність», 2005. – 32с.

26. Соціально-трудова відносини в умовах реформування агропромислового комплексу: Запитання і відповіді. За ред. Ю.Я. Лузана, Вітвицького В.В. – К.: НДУ «Украгропромпродуктивність», 2003. – 745с.

27. Шкільов О.В. та ін. Аграрні соціально-трудова відносини: Підручник. / О.В. Шкільов. – К.: Агроінком, 1997. – 304с.

28. Шкільов О.В. Економіка праці і соціально-трудова відносини: Підручник. / О.В. Шкільов. – К.: Четверта хвиля, 2008. – 472с.

ДОДАТКОВА

1. Антонюк В. П. Світові тенденції у розвитку соціально-трудова відносин як виклики для України / В. П. Антонюк // Соціально-трудова сфера: сучасний стан, проблеми та стратегічні напрями розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. інтернетконф., 14–16 листоп. 2017 р. – Київ : КНЕУ, 2017. – С. 160–162.

2. Концепції розвитку е-урядування до 2020 року [Електронний ресурс] : Державне агентство з питань електронного урядування. 2017. – Режим доступу : <http://www.dknii.gov.ua/content/koncepciya-rozvytkuelektronного-uryaduvannya-v-ukrayini-do-2020-roku>

3. Матвейчук О.Л. Державне регулювання соціально-трудова відносин за умов розвитку інформаційного суспільства в Україні / О.Л. Матвейчук // Вісник НАДУ при Президентів України , Серія “Державне управління” , 2018 - №1 – С. 122-129

4. Матвейчук Л. О. Механізми державного управління оподаткуванням в умовах розвитку інформаційного суспільства : дис. на здобуття наук. ступеня д-ра наук з держ. упр. : спеціальність : 25.00.02 “Механізми державного управління” / Матвейчук Л. О. ; Нац. акад. держ. упр. при Президентів України. – Київ : НАДУ, 2017. – 478 с.

5. Про зайнятість населення / Закон України зі змін. № 5067- VI від 05.07.2012 р. [Електронний документ]. –Ф Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>

6. Про оплату праці / Закон України №5462-17 зі змін. від 16.10.2012 р. [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>

7. Кодекс законів про працю України України зі змін. № 5462-VI від 16.10.2012 р. [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>

